

Boekbespreking

Over privacy is men doorgaans onverschillig, totdat er inbreuk op wordt gemaakt. De onduidelijkheid van het begrip maakt regelgeving een hachelijke zaak. De nieuwe Wet bescherming persoonsgegevens moet daar verandering in brengen. Lex van Almelo maakt de materie toegankelijk voor een breed publiek, aan de hand van sprekende praktijkvoorbeelden van onze nieuwe privacy-waakhond, het College bescherming persoonsgegevens.

Pieter Nabben
Redactielid

Privacybescherming in het informatietijdperk Ik heb toch niets te verbergen

Lex van Almelo

Het is verleidelijk om voyeur te zijn. Het populaire televisieprogramma Big Brother heeft dat op niet mis te verstane wijze duidelijk gemaakt. Die interesse in het persoonlijk leven van anderen lijkt echter onschuldig. De bewoners van het Big Brother-huis hebben immers de vrije keus om hun privacy al dan niet ten toon te stellen. Anders wordt het wanneer het privacybelang het moet afleggen tegen andere belangen. Het is steeds een kwestie van afweging, aldus inleider P.J. Hustinx, voorzitter van het College bescherming persoonsgegevens.

Het is moeilijk om die afweging te maken zolang we niet precies weten wat privacy is. Dat weten we pas, zo stelt de auteur, als onze privacy geschonden wordt. Daarom omzeilt de auteur de onduidelijkheid van het begrip privacy en geeft hij gewoon een lange reeks praktijkvoorbeelden te beschrijven. Daardoor krijgt de lezer toch een aardig idee van wat wel en niet geoorloofd is.

Door zich nu en dan in de ik-vorm tot de lezer te wenden en vragen te stellen, leest het boek gemakkelijk weg. De sprekende titel van het boek en het kleurrijke woordgebruik doet denken aan het werk van een andere privacykenner, F. Kuitenbrouwer, die hetzelfde effect bereikte met zijn titels 'Wanneer computers koppelen' en 'Het recht om met rust gelaten te worden'.

Mijlpalen

Het boek markeert in meerdere opzichten de ontwikkelingen in de privacybescherming. De Wet Persoonsregistraties uit 1989 is 1 september jl. vervangen door de nieuwe Wet bescherming persoonsgegevens. Het kernbegrip 'persoonsregistratie' is in de nieuwe wet vervangen door het – veel handzamere – begrip 'persoonsgegevens'. Niet het registreren maar het verwerken en gebruiken van gegevens staat centraal. Het lijkt dan ook logisch dat de Registratiekamer iets aan haar naam moest doen. Sinds de invoering van de Wet bescherming persoonsgegevens hebben we dan ook niet meer te maken met de Registratiekamer, maar met het College bescherming persoonsgegevens.

De naam zal niet veel veranderen aan de relatief geringe bekendheid van deze toezichthouder. Meer mag verwacht worden van de nieuwe bevoegdheden die de wet biedt. Het nieuwe College zal niet alleen klachten behandelen en adviezen geven, maar kan ook maatregelen en boetes opleggen. En ja, dan wordt het menens.

De zeven beginselen van de nieuwe privacywet

In een paar stappen wordt kort uiteengezet wat de nieuwe privacywet te bieden heeft. De auteur geeft geen artikelsgewijs commentaar. Daar leent zijn boek zich niet voor. Hij beperkt zich tot een korte uitleg van de zeven principes waarop de wet en de

EU-richtlijn die daar aan voorafging, zijn gebaseerd.

Het principe van de gerechtvaardigde grondslag (1) houdt in dat er een goede reden moet zijn om persoonsgegevens te verwerken. Toestemming van de betrokkene kan zo'n reden zijn. De gebruiker van persoonsgegevens mag die gegevens niet voor een ander doel gebruiken dan het doel waarvoor hij de gegevens heeft verkregen (2). Het beginsel van proportionaliteit en subsidiariteit (3) houdt in dat het belang van gegevensverwerking in een redelijke verhouding moet staan met de inbreuk op de privacy en dat de gegevens voor de betrokkenen op de minst ingrijpende wijze verwerkt moeten worden. Het transparantiebeginsel (4) betekent dat de betrokkene geïnformeerd moet worden over de verwerking van zijn gegevens. De gebruiker moet

De auteur kon niet vermoeden dat de aanslagen van 11 september een groot gat hebben geslagen in zijn hoofdstuk over privacy en veiligheid.

zuinig zijn (5) met de verspreiding van gegevens. De verwerking moet aan zorgvuldigheidseisen (6) voldoen en, ten slotte, personen moeten hun rechten (7) met betrekking tot hun persoonsgegevens kunnen uitoefenen (inzage, correctie, afscherming en verzet tegen gegevensverwerking).

Hoe dit allemaal precies in de wet is verankerd, leert het boek niet. Daar is het de auteur ook niet om te doen geweest. Wel zijn deze zeven principes soms heel duidelijk terug te vinden in de praktijkvoorbeelden die hij beschrijft.

Lastig zoeken

De kracht van het boekje is de combinatie

van de leesbaarheid, de praktijkvoorbeelden en de onderverdeling in zeven praktijkgebieden. De bloemlezing van voorbeelden geeft een redelijk goed inzicht in wat wel en niet mag op het gebied van privacy en werk, vrije tijd, winkelen en marketing, geldzaken, gezondheids- en welzijnzorg, contacten met de overheid en, niet in de laatste plaats, privacy en veiligheid.

De meest opmerkelijke voorbeelden passeren de revue en dat is misschien ook wel de onvermijdelijke kritiek op deze werkwijze. Het is casuïstisch. Hoewel de hoeveelheid voorbeelden borg staat voor een zekere mate van volledigheid, is het lastig zoeken naar het antwoord op concrete vragen. Het trefwoordenregister biedt enig soelaas, maar een norm voor wat wel en niet mag, kan slechts indirect uit de reeks voorbeelden worden afgeleid.

Voor de advocatuur is het boekje niet zeer bruikbaar. Voor wie de meest bekende uitspraken kent, zullen sommige praktijkverhalen herkenbaar zijn. Voor wie munitie zoekt voor zijn conclusie of een informatie- of fraudeonderzoek overweegt, doet er echter beter aan de *Uitsprakenbundel* van de Registratiekamer te raadplegen of bijvoorbeeld de bijdrage te lezen van mr. Kremer, elders in dit nummer.

Gat van 11 september

Ook de conclusies van de auteur zijn niet zeer opzienbarend. De conclusie van zijn onderzoek is dat er meer persoonsgegevens worden verwerkt dan de auteur vermoedde,

maar ook dat er minder is toegestaan dan hij aanvankelijk dacht. Toch kan het onderzoek van de auteur zeker worden beschouwd als een belangrijke bijdrage aan het streven de problematiek onder de aandacht te brengen van het publiek en daarvoor reken ik uiteraard ook de maatschappelijk geïnteresseerde jurist. De ongerustheid van de auteur over de bedreiging van de privacy is aanstekelijk en lijkt ook terecht. Ik was in ieder geval onder de indruk van het veelomvattende karakter van de bedreiging van de privacy. Er is haast geen aspect van het dagelijks leven te bedenken waarin het probleem niet speelt.

De auteur kon niet vermoeden dat de aanslagen van 11 september een groot gat hebben geslagen in zijn hoofdstuk over privacy en veiligheid. Naar aanleiding van de aanslagen is een nogal wilde discussie losgebarsten over de vraag in hoeverre de bescherming van privacy moet wijken voor het treffen van veiligheidsmaatregelen. De paniekregelgeving in de VS is begrijpelijk, maar baart ook zorgen. Enerzijds lijkt het koppelen van persoonsgegevens en het beperken van de bewegingsvrijheid noodzakelijk voor het waarborgen van ieders vrijheid. Anderzijds blijft er weinig vrijheid over indien we zelfs onze privacy – de individuele vrijheid bij uitstek – moeten inleveren ten behoeve van de vrijheid en veiligheid van ons allen. Kortom, privacybescherming is een dilemma geworden. Hoeveel vrijheid moet je inleveren om de vrijheid te bewaren?

Ik heb toch niets te verbergen
Privacybescherming in het informatietijdperk
Lex van Almelo; 200 blz.
2001, ISBN 90 12 09316 3
Sdu Uitgevers, Den Haag

Correctie

In de valse uitgave van 21 december 2001, *Advocatenblad* 2001 nr. 22, werd op p. 844 ten onrechte gemeld dat mr. J.L.R.A. Huydecoper raadsheer bij de Hoge Raad zou zijn. Hij is daar advocaat generaal.

(red.)